

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทบาทที่เกี่ยวกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

**The Involving role the city of village health volunteers in Bannaderm districts,
Surat Thani province**

กนกพร ผุดอักษร (Kanokporn Phudaksorn)* ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (Thirapat Serirangsarn)**

เสนีย์ คำสุข (Senee Khamsuk)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทที่เกี่ยวกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) ข้าราชการประจำในพื้นที่ (3) ประธานประชาคมประจำตำบลในพื้นที่ และ (4) ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่ จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และเครื่องบันทึกเสียงในภาคสนาม รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่

ผลการวิจัย พบว่า (1) สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและมีบทบาททางการเมืองขึ้นพื้นฐานเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป แต่จะยึดหลักการเป็นกลางทางการเมือง โดยหน้าที่หลัก คือ งานสาธารณสุขมูลฐานในพื้นที่รับผิดชอบ (2) บทบาทที่เกี่ยวกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน นอกจากหน้าที่พลเมืองโดยทั่วไป ได้แก่ การประสานงานระหว่างรัฐกับชุมชนหรือระหว่างชุมชนด้วยกัน, เป็นผู้นำข่าวสาร/ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนข่าวสารทางการเมือง และการเป็นฐานเสียงแก่นักการพรรคหรือนักการเมือง เป็นต้น ในอนาคตบทบาทที่เกี่ยวกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จะชัดเจนขึ้นเพราะความเข้มข้นในการแข่งขันทางการเมือง (3) สำหรับบทบาทที่เกี่ยวกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะมีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับหนึ่ง เนื่องจากความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ที่ส่งผลให้การสื่อสาร และประสานงานในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมีความราบรื่น และได้รับความเชื่อถือจากประชาชนทั่วไป

คำสำคัญ บทบาทที่เกี่ยวกับการเมือง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอบ้านนาเดิม
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

*มหบัณฑิต หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ แผนกวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

**ศาสตราจารย์ แผนกวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

***รองศาสตราจารย์ แผนกวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

This research aims to Study of the role that involves the city of village health volunteers in Bannaderm districts, Surat Thani province That affect the political participation of the people at Bannaderm districts, Surat Thani province

The samples, divided into 4 groups composed of: (1) the executives of local governments (2) officials stationed in the area (3) chairman of the district's community in the area (4) chairman of the Group of volunteers, health village in the area which total is 32 people. Tools was used in the as the interview and a voice recorder in the field as well as the related documents from other agencies in the area.

The research results showed that (1) members of the volunteer health village as a citizen who has the election right (2) the role involved in the politics of the village health volunteers in addition to the civic duties in general are as follows: coordination between the Government and the community or among the communities, the news leader/Public Relation political news exchange and a electoral base to politician or political party, etc. In the future, the involving role in the politics of the village health volunteers will be clearer because (1) the concentration of a political race (2) for the roles, associated with the city of the village health volunteers, mainly affect, the decision to participate in politics, (3) the relationships in the welfare system, in particular the locality, result the communication and coordination in activities associated with the smooth and trusted by the general public.

Keywords: Role that Involve in Politics, Village Health Volunteers, Bannaderm Districts, Surat thani Province.

*มหบัณฑิต หลักสูตรรัฐศาสตรมหบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ แผนกวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

**ศาสตราจารย์ แผนกวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

***รองศาสตราจารย์ แผนกวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

จากการนำเอาแนวคิดประชาชนบริการประชาชนมาปฏิบัติ (กระทรวงสาธารณสุข, 2540) ซึ่งเป็นการร่วมมือกันพัฒนาด้านสุขภาพโดยประชาชนและรัฐ ที่มีการนำกลวิธีการสาธารณสุขมูลฐานมาใช้พัฒนากำลังคนในชุมชน (กระทรวงสาธารณสุข, 2529) จึงเกิด “อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน” หรือ อสม. อันเป็นชื่อเรียกกลุ่มองค์กรภาคประชาชนรูปแบบหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นประชาชนในหมู่บ้านหรือในชุมชน ที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนในพื้นที่ชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นๆ (10-15 หลังคาเรือน ต่อ 1 คน) เพื่อดำเนินงานด้านสาธารณสุขทั้งการพึ่งตนเองในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน กลายเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของสังคม ที่ประชาชนเลือกขึ้นมาเป็นตัวแทนที่ได้รับการยอมรับ และไว้วางใจจากประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมทั้งได้รับการมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลรักษาประชาชนด้วยตนเองในเบื้องต้น ที่สำคัญอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะได้รับการอบรมหลักสูตรทางด้านสาธารณสุขจากกระทรวงสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง มีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย (Change agents) การสื่อสารข่าวสารสาธารณสุข การแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข ตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและป้องกันโรค การช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้น การส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการ การฟื้นฟูสภาพ และจัดกิจกรรมพัฒนาสุขภาพภาคประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน และเป็นผู้ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนในหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจึงเป็นเสมือนตัวแทนของประชาชน และหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ ในการทำหน้าที่แก้ข้อจำกัด ขาดความรู้ ขาดบริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี คู่มือสิทธิประโยชน์ด้านสาธารณสุขของประชาชนในหมู่บ้าน โดยเป็นแกนนำในการประสานงานกับกลุ่มผู้นำชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กระตุ้นให้มีการวางแผนและดำเนินงานเพื่อพัฒนางานสาธารณสุขของหมู่บ้าน ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้ เป็นบทบาทที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกพื้นที่ยึดถือปฏิบัติมาตลอด อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนับเป็นกำลังสำคัญในการปกป้องภัยร้ายแรงของโรคระบาดต่าง ๆ

ตั้งแต่อดีต อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือ หัวใจสำคัญของระบบสาธารณสุขมูลฐานของประเทศไทย และยังสามารถสร้างประโยชน์ในการเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมไทยในแทบทุก ๆ ด้าน ยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชน ช่วยประหยัดงบประมาณแผ่นดินในด้านการรักษาพยาบาลให้ประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท และจากแนวคิดที่ให้ความสำคัญของคนเป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคมและการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพคน (คนเป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา) และกรอบวิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ดังนั้น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จึงได้รับการกำหนดบทบาทจากสังคมโดยรวมว่ามีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินงาน คือ บทบาทด้านข้อมูลข่าวสาร บทบาทการให้บริการสาธารณสุขพื้นฐานที่จำเป็น บทบาทในการถ่ายทอดความรู้ตามกิจกรรมการบริการสาธารณสุขและปัญหาชุมชน จะเห็นว่าการเข้ามามีบทบาทของประชาชนภายใต้การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นการได้รับคัดเลือกด้วยความเต็มใจของสมาชิกในชุมชน (กระทรวงสาธารณสุข, 2540)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

สำหรับการพัฒนาประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาบริหารงานและดำเนินการปกครองตนเอง ถือเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชน ในด้านการให้บริการของรัฐที่เข้าถึงประชาชนในลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็นของประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยสร้างความรู้สึกว่าตนเองได้เข้าร่วมในการมีส่วนร่วมในการปกครองและการบริหารท้องถิ่น ซึ่งหลักการดังกล่าว มีผลต่อการพัฒนาทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงด้านอื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ประชาชนมีความปกติสุข ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและประชาชน ในการนี้รัฐบาลต้องมองข้ามความคิดที่ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะทำให้เกิดความวุ่นวายทางการเมือง แต่ต้องมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทางการเมืองและต้องไม่ใช่การมีส่วนร่วมในลักษณะการชักจูงและปลุกกระดม อาจจะเป็นการมีส่วนร่วมโดยการแสดงความคิดเห็น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง การเรียกร้อง การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรทางการเมือง เป็นต้น ในปัจจุบันจึงมีการปรับแนวคิดในการพัฒนา จากการที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาเอง มาเป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา แต่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนจะเป็นจริงและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบัน กลายเป็นการพัฒนาที่ต้องอาศัยบทบาทของกลุ่มองค์กรภาคประชาชน ที่มีอิทธิพลกับสภาพสังคมไทยขณะนี้ อันที่จริงแล้วถ้าหากว่าการรวมกลุ่มมีความเข้มแข็งย่อมส่งผลให้เกิดพลังในการต่อรองของสังคมกับทุกภาคส่วนด้วย จะเห็นได้ว่าการรวมกลุ่มเพื่อการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของคนส่วนใหญ่ในสังคมเกิดขึ้นมาก กระจายอยู่ในทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นเสมือนก้าวพื้นฐานในการขยายไปสู่ภาคการเมืองในสังคมตั้งแต่ส่วนย่อยของสังคม

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งนอกจากมีบทบาทในการดูแลสิทธิประโยชน์ด้านสาธารณสุขของชุมชน ยังเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างการประสานงาน และเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสาธารณสุข รวมทั้งข่าวสารอื่น ๆ ของรัฐให้แก่ประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้าน แล้วยังมีบทบาทอื่น ๆ อีก รวมทั้งยังมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยเป็นบุคลากรหนึ่งในสังกัดหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในอำเภอบ้านนาเดิม มีบทบาทในการร่วมจัดทำโครงการที่เป็นโครงการเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน รวมถึงการปฏิบัติงานที่ต้องประสานงานกับประชาชน ทั้งในด้านสังคมและการเมืองเป็นเวลากว่า 5 ปี ได้สังเกตเห็นถึงบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างชัดเจน ผ่านโครงการที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาท้องถิ่น ที่ทุกโครงการฝ่ายบริหารจะมีความประสงค์ที่จะให้ข้าราชการผู้ปฏิบัติได้ประสานขอความร่วมมือ ไปยังกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ในทุกโครงการ/ กิจกรรม สำหรับในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนของอำเภอบ้านนาเดิม

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าประชาชนทั่วไปยังคงขาดความรู้เกี่ยวกับการเมือง โดยมากมักมองว่าเกี่ยวกับการเมืองการปกครองเป็นสิ่งที่ไกลตัว มีสาระสำคัญเพียงแต่การเลือกตั้ง และการเสียภาษีประจำปีให้กับหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น นอกจากนั้น ประชาชนบางส่วนก็ไม่ได้มีความพยายามเข้ามารับรู้ หรือค้นหาข้อมูลข่าวสารใด ๆ จากหน่วยงานภาครัฐโดยตรงเพราะมองว่าหากเข้าไปประสานงานด้วยตนเองอาจเกิดความเข้าใจผิด หรือไม่ได้รับการใส่ใจจากพนักงานของรัฐ ซึ่งการกำเนิดขึ้นของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลายเป็นจุดเปลี่ยนแปลงสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวทางประชาธิปไตยในพื้นที่เพิ่มขึ้น เพราะ

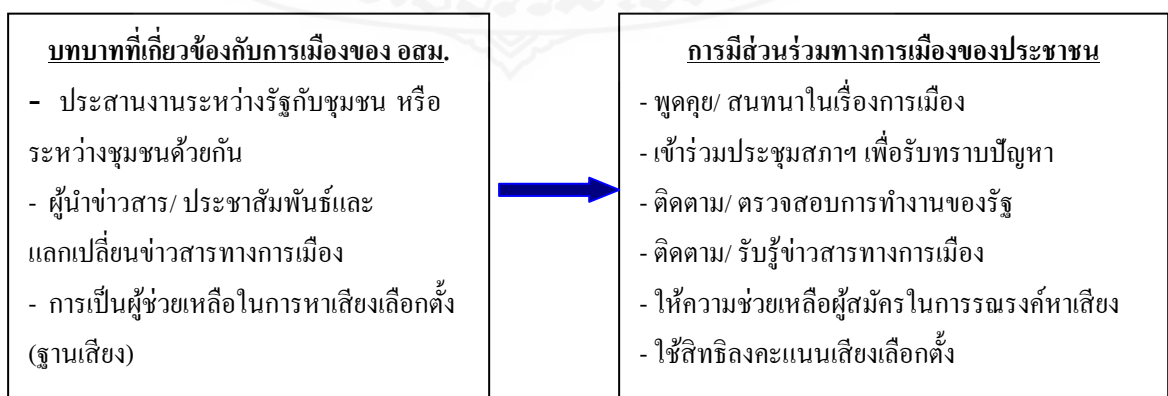
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ เป็นกลุ่มองค์กรเบื้องต้นในการประสานประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐ อันเป็นการเชื่อมโยงข่าวสารในด้านต่าง ๆ ภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ความสำคัญในส่วนนี้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่งผลให้ประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นกว่าที่เป็นมา อีกทั้งยังสามารถรับรู้ความต้องการของแต่ละฝ่ายได้มากขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้แต่ในส่วนของรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์) ได้หันมาให้ความสนใจการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นนิมิตรหมายที่ดีในการสนับสนุนการพัฒนาองค์กรภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขมากขึ้น เพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน นับเป็นตัวแทนที่เป็นตัวแปรสำคัญเกี่ยวกับการสนับสนุนทัศนคติของประชาชนในด้านต่าง ๆ ให้เกิดการพัฒนายิ่ง ๆ ขึ้น มีความเข้าใจและมองเห็นจุดกำเนิดของปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้ใกล้ชิดและค่อนข้างชัดเจนกว่าภาครัฐ เป็นเสมือนกระบอกเสียงที่จะสร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนกับการเมืองได้ดีพอสมควร สำหรับประเด็นในเรื่องการมีส่วนร่วมอันเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งหลายฝ่ายอาจมองว่าน่าจะมาจากการบริหารจัดการของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ นั้น แท้จริงแล้วการบริหารจัดการที่เกิดความล้มเหลวหรือดีขึ้นนี้ ปัจจัยที่สำคัญน่าจะเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะวันนี้แม้ว่าเราจะกำหนดนโยบายไว้เลิศหรือเพียงใดก็ตาม ถ้าหากขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว ไม่ว่าการบริหารจัดการในระบบใดก็อาจจะล้มเหลวได้ทั้งหมด (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2550 : 66) ทำนองนี้ผู้วิจัยคิดว่า ในอนาคตอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะเป็นเสมือนเข็มทิศที่ช่วยชี้ทางให้ประชาชนในสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง ทั้งยังเป็นการส่งเสริมแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ให้เป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนาและการแก้ปัญหา ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคมและการเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3

The 3rd STOU Graduate Research Conference

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาถึงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีผลต่อการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยศึกษาเฉพาะพื้นที่อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงศึกษาจากเอกสารระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางการเมืองผ่านประสบการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่
2. ข้าราชการประจำในพื้นที่
3. ประธานประชาคมประจำตำบลในพื้นที่
4. ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยแต่ละกลุ่มผู้วิจัยได้คัดเลือกโดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความสมัครใจในการให้สัมภาษณ์ ตลอดจนคุณวุฒิและประสบการณ์ในพื้นที่จำนวน 32 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา
2. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ
3. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาใต้
4. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์ทวี

1.1.2 ข้าราชการประจำในพื้นที่

1. สาธารณสุขประจำอำเภอบ้านนาเดิม
2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา
3. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ
4. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาใต้
5. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทรัพย์ทวี
6. หัวหน้าสถานีอนามัยประจำตำบลบ้านนา
7. หัวหน้าสถานีอนามัยประจำตำบลท่าเรือ
8. หัวหน้าสถานีอนามัยประจำตำบลนาใต้
9. หัวหน้าสถานีอนามัยประจำตำบลทรัพย์ทวี

1.2.3 ประธานประชาคมประจำตำบลในพื้นที่

1. ประธานประชาคมตำบลบ้านนา
2. ประธานประชาคมตำบลท่าเรือ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

3. ประธานประชาคมตำบลนาไค้

4. ประธานประชาคมตำบลทรัพย์ทวี

1.2.4 ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่

1. ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตำบลบ้านนา มีจำนวน 10 หมู่บ้าน เลือกสัมภาษณ์ 5 คน

2. ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตำบลท่าเรือ มีจำนวน 6 หมู่บ้าน เลือกสัมภาษณ์ 3 คน

3. ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตำบลนาไค้ มีจำนวน 9 หมู่บ้าน เลือกสัมภาษณ์ 5 คน

4. ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตำบลทรัพย์ทวี มีจำนวน 5 หมู่บ้าน เลือกสัมภาษณ์ 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบบันทึกหัวข้อสัมภาษณ์ แบบบันทึกภาคสนามของผู้วิจัย และอุปกรณ์ภาคสนาม

2.1 แบบบันทึกหัวข้อสัมภาษณ์

2.1.1 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และไม่มีโครงสร้าง (Non-structured Interview) โดยการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า ใช้แนวคำถามปลายเปิด

2.1.2 ศึกษาจากบทความ หรือสรุปการดำเนินงานผ่านเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่ เพื่อนำมาประกอบการกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ แนวทางการสัมภาษณ์ ตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากที่ได้ข้อมูลโดยละเอียดแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ แล้วสรุป

นอกจากนี้ ยังประกอบไปด้วย แบบบันทึกภาคสนาม และอุปกรณ์ภาคสนาม อาทิ สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง หลังจากรวบรวมข้อมูลที่ต้องการเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์หรือขยายปรากฏการณ์ ต่างๆ แล้วจึงนำมาสรุปในขั้นตอนสุดท้าย

สาระของแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการทำงานในตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน ระยะเวลาในการทำงาน บทบาท/หน้าที่ที่เกี่ยวกับการเมือง และบทบาท/หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่

ประเด็นที่ 2 เป็นประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3

The 3rd STOU Graduate Research Conference

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่มีอยู่แล้วเป็นหลัก เป็นการรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary Search) จากเอกสาร หนังสือ บทความ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ที่มีประเด็นสาระสำคัญเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง และประเด็นเกี่ยวกับการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การขอข้อมูลเกี่ยวกับประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จากหน่วยงานภาครัฐ อาทิเช่น องค์การบริหารส่วนตำบล สาธารณสุขอำเภอ สถานีอนามัยสถานศึกษา ในพื้นที่ 4 ตำบล ของอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview research) หลังจากจัดทำแบบสัมภาษณ์แล้ว เพื่อใช้ในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ทำหนังสือถึงกลุ่มตัวอย่าง

โดยขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อประโยชน์ในการวิจัย

3.2.2 ดำเนินการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้นัดหมายวันและเวลาการในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คือ การใช้แบบสัมภาษณ์ที่กำหนดหัวข้อหรือคำถามไว้ล่วงหน้า และทำการบันทึกถ้อยคำของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง แล้วนำมาบันทึกไว้ในแบบสอบถามเพื่อความสะดวกตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังรวบรวมข้อมูล โดยขอข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในเรื่องที่ทำการศึกษาและค้นคว้าหนังสือ งานวิจัย และวารสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาถึงข้อมูลทั่วไป ที่มาที่ไปของกำเนิดกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ก่อนที่จะบรรยายถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และภายในประเทศโดยรวม จากนั้นจึงสรุปความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ทั้งความคิดที่กลุ่มตัวอย่างมีต่อการเป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อสมาชิกผู้ร่วมกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้งในพื้นที่เดียวกันและนอกพื้นที่โดยรวม รวมทั้งความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ก็เพื่อเสริมให้เห็นถึงข้อเท็จจริงชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มการวิเคราะห์ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งจากการสังเกตการณ์ ผ่านการปฏิบัติงานภายในพื้นที่อำเภอบ้านนาเดิม ของผู้วิจัยเอง การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่สร้างขึ้นเป็นกรอบและแนวทางในการวิจัยต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิจัย

จากการศึกษา “บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และค้นคว้าเอกสาร รวมถึงการเข้าไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม และแนวโน้มทางการเมืองในอนาคต

ผลการวิจัยในส่วนของ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม และแนวโน้มทางการเมืองในอนาคต ซึ่งปรากฏให้เห็นใน 2 ประการ คือ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม และแนวโน้มทางการเมืองในอนาคตของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม

ประการที่ 1 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม ได้มีการแสดงบทบาททางการเมืองตามกฎหมายได้อย่างครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นบทบาทที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่พลเมืองหรือหน้าที่ของประชาชนโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การรับฟัง ติดตาม และตรวจสอบทางการเมือง รวมถึงการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองต่าง ๆ

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันว่าที่ผ่านมา สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม ได้ทำหน้าที่ในบทบาทของพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายเป็นอย่างดี ซึ่งการใช้สิทธิออกเสียงในการเลือกตั้งผู้แทนทางการเมืองในแต่ละระดับ ถือเป็นหน้าที่ที่พลเมืองไทยผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายเลือกตั้งจะต้องปฏิบัติและสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านก็เป็นประชาชนส่วนหนึ่งของแต่ละพื้นที่ มีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะทำหน้าที่ตามกฎหมายอยู่แล้ว และเนื่องจากประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิมบางส่วน อาจไม่ได้รับข่าวสาร หรือการติดตามสถานการณ์ทางการเมืองในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากส่วนใหญ่ยังคงคำนึงถึงการหาส่วนทำไร่เพื่อหาเลี้ยงชีพมากกว่า ดังนั้น การมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่โดยหน้าที่หลักก็มีความใกล้ชิดประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว จึงถือเป็นเรื่องที่ดีที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การเมืองในอำเภอบ้านนาเดิม มีการพัฒนาไปในทางที่ดี แต่ก็ต้องยอมรับว่ากว่าร้อยละ 90 ของประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่อำเภอบ้านนาเดิม ก็สามารถทำหน้าที่ในส่วนนี้ได้เป็นอย่างดีเช่นกัน สำหรับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม นอกจากการทำหน้าที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยทั่วไปแล้ว จากการรวบรวมข้อมูล ก็ได้แก่ การเป็นแกนนำในการประสานงานระหว่างภาครัฐกับชุมชน หรือระหว่างประชาชนด้วยกัน, การเป็นผู้นำข่าวสาร/ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง รวมถึงการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (ฐานเสียง)

ประการที่ 2 แนวโน้มทางการเมืองในอนาคตของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จากผลการวิจัยพบว่า จากการที่รัฐบาล (โดยการนำของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ได้กำหนดให้มีการจ่ายค่าป่วยการให้แก่สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั่วประเทศเป็นรายเดือน เดือนละ 600 บาทนั้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ส่งผลให้นักการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง เล็งเห็นถึงศักยภาพในการสร้างฐานเสียงที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และถึงแม้ในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ได้หันมาให้ความสนใจกับเหตุบ้านการเมืองเพิ่มขึ้น แต่ทว่าก็ยังเป็นไปในแนวทางการติดตามข่าวการโจมตี ผลักไส ไล่ส่งกันมากกว่าจะพยายามประนีประนอม รอมชอมกันอย่างค่อยเป็นค่อยไป จนกลายเป็นประเด็นในการแบ่งพรรคแบ่งพวกกันจะเกิดความวุ่นวายไม่สิ้นสุด ดังนั้น หากศักยภาพของตัวแทนที่ได้รับการไว้วางใจจากภาคประชาชนอย่างแพร่หลาย เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้รับการผลักดัน และส่งเสริมให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการมีบทบาททางการเมืองโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยไม่มีการแทรกแซงจากหน่วยงานหรือกลุ่มองค์กรอื่น ๆ มากจนเกินไป ในอนาคตกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ก็จะเป็นเสมือนฟันเฟืองชิ้นหนึ่ง ที่จะช่วยขับเคลื่อนพลังสร้างสรรค์ในทางการเมืองในทุกพื้นที่ได้ไม่เว้นแม้แต่พื้นที่อำเภอบ้านนาเดิมด้วยเช่นกัน

2. บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม

ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม

ผลการวิจัยในส่วนของ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม ประเด็นนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม และบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม

ประการที่ 1 กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิมถือว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างดี เนื่องจากการสังเกตกรณีการเลือกตั้งในแต่ละระดับ และจากสรุปผลการเลือกตั้งปรากฏว่า ในอำเภอบ้านนาเดิมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกว่าร้อยละ 90 ให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางการเมืองที่เห็นชัดเจนมากที่สุด จากการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง นอกจากนี้ ประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิมก็ยังมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะอื่น ๆ อีก ไม่ว่าจะเป็น การพูดคุย/ สนทนาในเรื่องการเมือง, การเข้าร่วมประชุมสภาฯ เพื่อรับทราบปัญหา, การสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรค/ หรือกลุ่มการเมือง, ติดตาม/ ตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ, ติดตาม/ รับรู้ข่าวสารทางการเมือง รวมถึงการช่วยเหลือผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียง (ฐานเสียง) เป็นต้น

ประการที่ 2 กล่าวคือ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิมพอสมควร เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอบ้านนาเดิมมีความเป็นอยู่ค่อนข้างดี ถ้าจะมีปัญหาเกี่ยวเนื่องกับความต้องการที่ปรารถนาจะให้หน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือก็น่าจะเป็นในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง หรือระบบประปา หากนอกเหนือจากนี้ก็ไม่ค่อยมีปรากฏว่าจะมีการเรียกร้องให้ภาครัฐแก้ไข ดังนั้น การมีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีบทบาททางการเมืองในการเป็นแกนนำในการแสดงออกทางการเมือง การเป็นเสมือนผู้นำข่าวสาร เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเป็นไปทางการเมือง หรือแม้แต่การเป็นเสมือนฐานเสียงทางการเมืองให้แก่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

นักการเมืองหรือกลุ่มการเมือง จึงเป็นเหมือนการช่วยกระตุ้นให้ประชาชนที่เฝ้าจับตารองการเมืองในพื้นที่ หันมาสนใจและเข้าร่วมเป็นกลไกในการตรวจสอบการทำงานทางการเมืองในพื้นที่ให้พัฒนาขึ้น อันเป็นการช่วยลดช่องว่างทางการเมืองในสังคมได้เป็นอย่างดี

3. ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากผลการวิจัยในส่วนของ ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งเป็น 2 ประการ คือ ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ และปัญหาที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถอธิบายได้ว่า

ประการที่ 1 ในด้านปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ เนื่องจากประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานีส่วนใหญ่ จะมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติ พวกพ้อง เพื่อนฝูงกันค่อนข้างมาก สังเกตได้จากการจัดกิจกรรม งานมงคล และงานอวมงคลในพื้นที่ จะมีแขกเหรื่อในงานมากันอย่างหนาแน่นและเป็นคนที่มีความรู้จักกันเป็นอย่างดี และสังคมในอำเภอบ้านนาเดิมเป็นสังคมที่ค่อนข้างโน้มเอียงไปในทางชนบท ที่ถึงแม้ว่าจะมีความเป็นเมืองเข้ามาบ้างเนื่องจากอาณาเขตที่ติดต่อกับเขตอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี แต่ก็มิได้ทำให้ความเป็นเครือญาติสูญสิ้นไปได้แต่อย่างใด ดังนั้น สถานการณ์ที่กล่าวมานี้ จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ความเป็นระบบอุปถัมภ์ไม่อาจจะห่างหายไปจากสังคมในอำเภอบ้านนาเดิมได้ และเมื่อเรามองผ่านพฤติกรรมทางการเมือง ก็ปรากฏว่า ความเป็นระบบอุปถัมภ์นอกจากจะทำให้เกิดความโน้มเอียงในการตัดสินใจทางการเมืองในพื้นที่ได้แล้ว ยังเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เหล่านักการเมือง หรือพรรคการเมืองต่าง ๆ ใฝ่หา ถึงแม้ว่าจากการที่ทำการรวบรวมข้อมูล

ประการที่ 2 ในด้านปัญหาที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม อาสาสมัครสาธารณสุขในอำเภอบ้านนาเดิม ก็คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านนาเดิม ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองก็อาจจะไม่มีความแตกต่างจากประชาชนทั่วไปมากนัก ถึงแม้ว่าบางโอกาสจะมีการขอความร่วมมือจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการร่วมรณรงค์ให้มีการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนบ้าง แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจได้อย่างถ่องแท้จนสามารถชี้แนะให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต้องดำเนินงานทางด้านสาธารณสุขเป็นหลัก ครั้นจะให้มีความรู้เกี่ยวกับทางการเมืองจึงเป็นเรื่องที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ไม่ใคร่สนใจมากนัก จึงเป็นเรื่องยากที่จะสร้างความมุ่งหวังในการพัฒนาทางการเมือง โดยเน้นมาที่กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยตรง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปในข้างต้น ผู้วิจัยแยกการอภิปรายใน 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

- บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และแนวโน้มในอนาคต

- บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการศึกษาตามประเด็นดังกล่าว พบว่า บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยพื้นฐานก็มีบทบาทเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป แต่ที่ทำให้ได้รับความสำคัญเพิ่มขึ้นก็เนื่องมาจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน นอกจากจะเป็นตัวแทนในการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่มีความใกล้ชิดกันเสมือนเครือญาติแล้ว อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านก็ยังมีบทบาทในการประสานงาน ติดต่อ หรือเชื่อมโยงโครงการหรือกิจกรรมที่ภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินการ กับประชาชนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดีผ่านระบบอุปถัมภ์ ส่วนในอนาคตบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะมีเพิ่มขึ้น ตามระดับความเข้มข้นทางการเมือง ที่มีการแข่งขันสูงผ่านกลุ่มตัวแทนที่มีความใกล้ชิด ได้รับการยอมรับ และไว้วางใจจากประชาชนทั่วไปเป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยได้จำแนกรายละเอียดตามประเด็นข้างต้น ดังนี้

2.1 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และแนวโน้มในอนาคต

ผลการวิจัยได้สรุปออกมาว่า บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีบทบาททางการเมืองที่ไม่มีความแตกต่างจากประชาชนผู้มีหน้าที่ในการใช้สิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็น การมีหน้าที่เลือกตั้งตามกฎหมาย รวมถึงการมีสิทธิในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง เป็นต้น สิ่งที่เพิ่มขึ้นมาสำหรับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่อาจจะมองว่ามีความแตกต่างจากประชาชนทั่วไป นั่นก็คือ การเป็นผู้ถูกคาดหวังจากสังคมในพื้นที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ว่าจะต้องมีความใกล้ชิดกับระบบหรือกลไกการทำงานภาครัฐ ซึ่งทำให้ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ทั่วไปพอสมควร โดยเฉพาะในการทำหน้าที่ช่วยเหลือหรือเป็นตัวแทนของภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับงานทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการณรงค์การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม และพัฒนาทางการเมืองการปกครองในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งข้อสังเกตนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ อรรถพรณ สมานทรัพย์ โดยได้กล่าวไว้ว่า บทบาทที่เป็นจริงคือพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งหมด อาจเป็นพฤติกรรมรวมระหว่างความคาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่ง ความคาดหวังขององค์กรและบุคคลอื่น พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น อาจสอดคล้องกับความคาดหวังของตนเองหรือบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้

อย่างไรก็ตาม บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ก็ไม่ได้มีความรุนแรงหรือเข้มข้น เนื่องจากความเป็นกลางในด้านบริการสาธารณสุข ซึ่งทางหน่วยงานสาธารณสุขได้ถ่ายทอดมายังสมาชิกในทุกพื้นที่ หลักของความเป็นกลางเป็นผลดีต่อทัศนคติทางการเมืองของอาสาสมัคร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพราะการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มผลประโยชน์ และหากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ปฏิบัติงานโดยอิงผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องเป็นหลัก ย่อมส่งผลให้การบริการสาธารณสุขไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การบริการไม่ทั่วถึง หรือไม่สามารถป้องกันหรือแก้ไขโรคภัยต่าง ๆ ได้ทันทั่วถึง เพราะมุ่งแต่ช่วยเหลือคนใกล้ชิดเสียก่อนเป็นเบื้องต้น แต่ความเป็นกลางไม่ว่าในสถานการณ์ใด หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องใดที่จะกระทบถึงผลประโยชน์โดยรวม จะทำให้กิจกรรมด้านต่าง ๆ สามารถบรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี

สำหรับในอนาคต บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะมีมากขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกลไกทางการเมือง และสังคมภายในพื้นที่ที่จะเป็นไปในทิศทางใด ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ประชาชนให้การยอมรับการทำหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านสุขภาพพลานามัยของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นอย่างดี ในส่วนของบทบาททางการเมือง หรือการทำหน้าที่ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนั้น ประชาชนในพื้นที่ส่วนหนึ่งในพื้นที่ก็ให้การยอมรับในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะประชาชนที่อาสาทำไร่ ซึ่งไม่ค่อยมีความสนใจเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมทางการเมืองด้วยตนเอง นอกจากการเลือกตั้ง สำหรับในทางการเมืองจะเห็นว่า ในปัจจุบันภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายการเมืองหันมาให้ความสำคัญกับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากขึ้น เห็นได้จากนโยบายจ่ายค่าป่วยการ หรือการให้สิทธิแก่อาสาสมัครสาธารณสุขและครอบครัว ทั้งนี้ เป็นผลจากความเข้มแข็งและความเหนียวแน่นในการรวมกลุ่มของสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกกับประชาชนที่ไม่ใช่สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ค่อนข้างใกล้ชิดกัน ทำให้ฝ่ายการเมืองมองเห็นศักยภาพในส่วนนี้ ในการสร้างฐานเสียงทางการเมืองมากขึ้น

2.2 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอบ้านนาเดิม

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยได้สรุปออกมาว่า บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น ปรากฏให้เห็นอยู่บ้างพอสมควร ส่วนใหญ่จะเป็นการส่งผลต่อแนวความคิดหรือทัศนคติโดยรวมในทางการเมือง ด้วยเหตุผลที่ว่าสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยพื้นฐานแล้วก็มาจากประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมในพื้นที่ ย่อมต้องมีสิทธิขั้นพื้นฐานไม่ต่างจากประชาชนโดยทั่วไป ถึงแม้ว่าบางส่วนจะไม่ได้มีความรู้พื้นฐานทางการเมืองอย่างเข้มข้นก็ตาม ทว่าสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขทุกคน ล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมส่วนรวมในพื้นที่อย่างเหนียวแน่น และพร้อมเพรียงกัน จากข้อสังเกตดังกล่าว เมื่อประชาชนทั่วไปซึ่งก็มีพื้นฐานทางการเมืองไม่มาก หรือน้อยไปกว่าสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากมายนัก แต่ประชาชนเหล่านั้นส่วนใหญ่มิได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านการเมือง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่ เนื่องจากหน้าที่การทำงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป จึงไม่มีเวลามากนักที่จะใส่ใจในเรื่องการเมืองอย่างถ่องแท้ ทั้งจากภาครัฐหรือการทำความเข้าใจด้วยตนเองอย่างลึกซึ้ง เป็นเหตุให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของทั้งภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ ได้รับการยอมรับและมีโอกาสที่จะสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ประชาชนผู้รับบริการ และเป็นส่วนสำคัญในการประสานความร่วมมือ รวมทั้งดึงดูดให้เกิดความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น และเรียกได้ว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีบทบาทในชุมชนเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และประสานงานระหว่างชุมชนกับภาครัฐเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ มิลเบรท และ โกล์ โดยได้กล่าวไว้ว่า การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activist) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ เพื่อเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชนจึงนับว่าเป็นผู้มีความกระตือรือร้น และมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชน สำหรับในกิจกรรมที่ทำให้บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเด่นชัดอยู่ อาทิ การเป็นแกนนำประสานงานระหว่างรัฐกับชุมชน หรือระหว่างชุมชนด้วยกัน, การเป็นผู้นำข่าวสาร/ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง รวมถึงการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (ฐานเสียง) เป็นต้น ซึ่งลักษณะบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองดังกล่าวมีดังนี้

2.2.1 การประสานงานระหว่างรัฐกับชุมชน หรือระหว่างชุมชนด้วยกัน จะเป็นลักษณะที่เอื้ออำนวยในการสร้างภูมิทัศน์ทางการเมืองให้แก่พื้นที่ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ ที่ได้รับความไว้วางใจจนได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกในพื้นที่ให้ตัวแทน ที่จะเข้าไปประสานประโยชน์สาธารณะสุขให้กับพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งการทำหน้าที่นี้ส่งผลให้งานด้านสาธารณสุขและการรักษาสุขภาพพลานามัยในประเทศไทยได้รับการพัฒนามากขึ้น จนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ขาดแคลนทรัพยากรทางการแพทย์ได้ทันทั่วถึง หากพิจารณาในส่วนของหลักการความเป็นตัวแทนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เชื่อมโยงไปถึงบทบาททางการเมืองที่มีลักษณะของการประสานสัมพันธ์ ระหว่างมวลชนจะพบว่า มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่จะมีความแตกต่างกันที่ตรงจุดมุ่งหมายและเป้าหมายคาดหวังของแต่ละหน่วยงาน ความเป็นตัวแทนที่ดีของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่งผลให้บทบาททางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิมมีความชัดเจนมากขึ้น เห็นได้จากเมื่อประชาชนส่วนหนึ่ง ได้รับการเชิญชวนจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ก็ได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นค่อนข้างดี เพราะประชาชนบางส่วนเข้าใจว่าความเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นการแสดงออกซึ่งความเป็นตัวแทนของภาครัฐอย่างชัดเจน โดยในบางครั้งก็มองผ่านความเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไป จนลบลบภาพความเป็นตัวแทนของภาครัฐ สิ่งนี้เป็นทั้งผลดีที่จะเกิดต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาของภาครัฐในทุกด้านต่อไปได้เช่นกัน

2.2.2 บทบาทการเป็นผู้นำข่าวสารหรือประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิมนั้น จากผลการวิจัยพบว่า เป็นประเด็นที่ค่อนข้างมีประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมืองในพื้นที่พอสมควร เพราะประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มักจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลและบริหารจัดการเรือสวนไร่นา มากกว่าการเอาเวลาสนใจกับเรื่องการเมืองนอกเหนือจากการสละเวลาไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือรับฟังการอภิปรายต่าง ๆ บ้างในบางโอกาส ดังนั้น งานด้านบริการสาธารณสุขซึ่งดำเนินงานโดยสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเวลาออกปฏิบัติงานทุกครั้งจะต้องมีการเดินทางไปยังครัวเรือนที่รับผิดชอบ โดยแบ่งตามสัดส่วนของจำนวนประชากรต่อจำนวนสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เฉลี่ยกันไปตามสัดส่วน ทำให้สามารถดูแล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ครัวเรือนเพื่อถ่ายทอดพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมในพื้นที่ จึงเป็นเสมือนการทำหน้าที่ผู้นำข่าวสารในด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เนื่องจากบางครัวเรือนการเดินทางในพื้นที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก และหรือบางครัวเรือนก็ต้องการเวลาพักผ่อนเป็นการส่วนตัวหลังจากหมดภาระจากหน้าที่การงาน ทำให้ไม่ได้รับข่าวสารในด้านต่าง ๆ รวมถึงในด้านการเมืองเท่าที่ควร และการมาถึงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จึงเป็นเสมือนแหล่งข่าวหรือสื่อสำคัญที่กระจายมายังครัวเรือนได้ทั่วถึง และสามารถตอบโต้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้ดีกว่าการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ข่าวต่าง ๆ ซึ่งจากผลการวิจัยปรากฏว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ มักจะได้รับคำถามเกี่ยวกับข่าวสารต่าง ๆ จากครัวเรือนในได้เข้าไปใกล้ชิดอยู่เป็นประจำ บางครั้งวางแผนว่าวันใดจะเข้าไปครัวเรือนนั้นประมาณเท่าไร ก็อาจจะต้องล้มเลิกไปบ้าง เพราะเข้าใจความประสงค์ของประชาชนซึ่งอยู่ห่างไกลจากข่าวสารจึงจำเป็นต้องให้เวลากับแต่ละครัวเรือนมากกว่าที่วางแผนเอาไว้

2.2.3 บทบาทการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หรือฐานเสียงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าบทบาทในส่วนนี้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่มีความเด่นชัดมากนัก เพียงแต่ว่าบทบาทการเป็นฐานเสียงนี้เป็นบทบาทที่หลาย ๆ ฝ่ายให้ความสนใจมากกว่าบทบาทอื่น เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ล้วนแล้วแต่เป็นลูกหลานหรือไม่กี่ผู้ที่ทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่ในพื้นที่เป็นเวลาพอสมควร มีความรู้จำกัคุ้นกับทั้งนักการเมืองและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่พอสมควร ซึ่งในกรณีของความใกล้ชิดนี้ทำให้ระบบอุปถัมภ์ในพื้นที่กระจายมาสู่การปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานในพื้นที่ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความเป็นชนบท อยู่อาศัยกันแบบเครือญาติทำให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาช้านาน สิ่งนี้เป็นข้อดีสำหรับสังคมไทยที่มีความถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน แต่ทว่าจะส่งผลดีและผลเสียสำหรับระบบการเมืองในพื้นที่อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งต้องยอมรับว่าจากการทำการสำรวจ พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านคนใดที่รับผิดชอบจำนวนครัวเรือนเท่าใด จำนวนครัวเรือนในความรับผิดชอบเหล่านั้น ก็จะมีความสัมพันธ์กันเป็นอันดับหนึ่ง ฉะนั้นนักการเมืองในท้องถิ่นซึ่งมุ่งหาคะแนนเสียงและผลประโยชน์ทางการเมือง ที่ต้องอาศัยผลการลงคะแนนเสียงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยต้องสร้างฐานเสียงทางสังคมเป็นพื้นฐานให้ได้เสียก่อน จึงไม่พลาดโอกาสที่จะพยายามโน้มน้าว หรือไฝหาสมัครพรรคพวกซึ่งเป็นที่รู้จัก และสามารถพูดคุย ชี้แจงข่าวสารให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้ง่ายกว่าคนนอกพื้นที่ เพราะนักการเมืองส่วนใหญ่ในปัจจุบันในแต่ละระดับ คุณสมบัติเบื้องต้นอาจจะแค่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน มีการเสียภาษีที่ดินในพื้นที่ ซึ่งอาจจะไม่เคยคลุกคลีหรือเห็นหน้าค่าตาผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลยด้วยซ้ำไป ดังนั้น ความพยายามสร้างฐานเสียงจึงเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลา หากต้องการที่จะได้รับการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง จากการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานียอมรับว่าได้รับการเชิญชวนจากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งบ้าง เพราะนักการเมืองให้ความสนใจในฐานะที่สามารถเข้าถึงประชาชนทุกครัวเรือนได้อย่างง่ายดาย สามารถพูดคุย ให้คำปรึกษา และแนะนำ ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานด้านงานสาธารณสุขแต่ละครัวเรือนนั้น สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกคน จะต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพ รวมทั้งข้อมูลทางด้านสุขภาพพลานามัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาในการให้บริการในแต่ละครั้ง และในครั้งต่อไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ส่วนนี้ พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความสำคัญกับการดำเนินงานไม่เพียงแต่เฉพาะกับหน่วยงานสาธารณสุข แต่ยังมี ความสำคัญกับทุกหน่วยงาน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าแปลกใจ หากนักการเมืองในแต่ละระดับจะให้ความสนใจ กับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยในส่วนของ ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งเป็น 2 ประการ คือ ปัญหา จากความรู้ทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานีและ ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประการที่ 1 ในด้านความรู้ทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้าน นาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากโดยพื้นฐานแล้วสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้าน นาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไปในพื้นที่ จึงมิใช่เรื่องแปลกที่จะมีความรู้พื้นฐานไม่แตกต่างจากประชาชนในพื้นที่ นั้น ๆ มากนักหรือไม่ก็มีความรู้ไม่น้อยกว่าประชาชนบางส่วนในพื้นที่ด้วยซ้ำ ถึงแม้ว่าประชาชนส่วนหนึ่งที่ไม่ค่อย จะได้เข้าร่วมหรือให้ความสนใจทางการเมืองอย่างเข้มข้น และอาจจะรอคอยการเป็นสื่อในการนำสารที่เป็นข้อมูล ทางการเมืองหรือข่าวสารด้านอื่น ๆ จากสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความเป็นจิตอาสาอยู่แล้ว จะมีความเต็มใจในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ ได้รับไปยังครัวเรือนในความรับผิดชอบ แต่ต้องเข้าใจด้วยว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความรู้ ส่วนใหญ่เป็นความรู้ในด้านงานบริการสาธารณสุขมูลฐาน และมีความชำนาญงานด้านสาธารณสุขมากกว่างาน ด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะงานที่ไม่ค่อยได้เข้าไปเกี่ยวข้องอย่างจริงจัง โดยเฉพาะงานการเมืองการปกครอง นับว่าเป็น งานที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนร่วมก็จริง แต่ก็มีส่วนน้อยที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม 100 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น หากจะให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขที่ต้องยึดหลักความเป็นกลางในการให้บริการในทุก ๆ ด้าน เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงแล้ว ไม่ช้าไม่นานก็ต้องมีผลก่อให้เกิดความเอนเอียงในการตัดสินใจด้าน อื่น ๆ ไปด้วย เพราะการเมืองทั้งในอดีตและปัจจุบัน ส่วนใหญ่นักการเมืองจะมองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของ กลุ่มพรรคการเมือง มากกว่าผลประโยชน์โดยรวมเป็นหลัก ความรู้ทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน ก็เป็นความรู้ที่งู ๆ ปลา ๆ ไม่ต่างไปจากความรู้ทางการเมืองของประชาชนมากนัก เพราะไหน จะต้องคอยสังเกตสถิติด้านอนามัย ต้องวางแผนการเดินทาง วางแผนการดำเนินการ และวิเคราะห์สุขภาพอนามัย ในอนาคตของครัวเรือนที่อยู่ในความรับผิดชอบ อีกทั้งยังต้องมีการทบทวนและพัฒนาความรู้ด้านสาธารณสุข เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และรักษามาตรฐานด้านสาธารณสุขในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง จะเห็น ว่าเพียงแค่น้ำที่ดื่มเกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขก็เป็นเรื่องที่ยากลำบากและละเอียดอ่อน และมีความซับซ้อนพอสมควร ถ้าจะให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองการปกครองอย่างเต็มตัวแล้ว จะทำให้ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหลัก ๆ บังเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ และในเมื่อสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ มีความรู้ในทางการเมืองการปกครองค่อนข้างน้อย จึงเป็นสาเหตุให้ความเข้าใจทาง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

การเมืองที่มีไม่สามารที่จะช่วยเหลือภาครัฐ ในการส่งสารหรือข้อมูลทางการเมืองให้แก่ครัวเรือนที่รับผิดชอบได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นไปแบบไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ประการที่ 2 ปัญหาระบบอุปถัมภ์ ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากระบบอุปถัมภ์กับสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมแบบชนบท รวมทั้งสังคมเมืองบางส่วนเป็นของกลุ่มคนมาโดยตลอด ถึงแม้อำเภอบ้านนาเดิม จะมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ระบบอุปถัมภ์ค่อนข้างเบาบางลงไปบ้างแล้ว แต่สภาพสังคมของอำเภอบ้านนาเดิมส่วนใหญ่ ก็ยังคงวนเวียนอยู่ในระบบอุปถัมภ์ เนื่องจากในพื้นที่ยังคงเป็นสภาพสังคมในแบบชนบท จากการสังเกตการณ์การเลือกตั้งท้องถิ่น อย่างเช่น การเลือกตั้งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ผ่านมา ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ก็ยังให้ความสำคัญกับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งที่รู้จักมักคุ้นกับตนเองหรือเครือญาติเป็นอันดับต้น ๆ โดยใช้การพิจารณาเกี่ยวกับคุณสมบัติ และวุฒิภาวะต่าง ๆ มีอยู่บ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย นอกจากนี้ การเป็นผู้มีบุญคุณหรือเคยเกื้อกูล อุปการะเลี้ยงดูกันมาก่อน ก็เป็นอีกปัจจัยในการสนับสนุนระบบอุปถัมภ์เช่นเดียวกัน เพราะคนไทยยึดถือความกตัญญูว่าเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความเป็นคนดี ทำให้คนส่วนใหญ่เกรงกลัวต่อบาปกรรมที่ละเลยผู้มีพระคุณ จึงมักจะรู้สึกว่าเป็นผู้มีบุญคุณที่ควรตอบแทน และคิดว่าเพียงแค่การลงคะแนนเสียงให้กับนักการเมืองคนเพียงคนเดียวก็เพียงพอเป็นการตอบแทนพระคุณ ในรูปแบบที่ไม่ได้เดือดร้อนอะไรมากมาย แม้ว่าปัจจุบันมีประชาชนส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาจากทางสถาบันในตัวเมืองหรือในเขตเมืองหลวง ซึ่งการศึกษาในปัจจุบันส่งผลให้ทัศนคติของคนรุ่นใหม่มีวิวัฒนาการทางความคิดที่ก้าวหน้ากว่าในอดีตเป็นอย่างมาก แต่ระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ดาบตำรวจอุดม คุม่า โดยได้กล่าวไว้ในงานวิทยานิพนธ์ของเขาว่า ความสัมพันธ์และรูปแบบระบบอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษ เป็นไปในลักษณะของการช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัย เอื้อเฟื้อกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของสังคมไทย เพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลและการตอบแทนที่เราเรียกว่า “บุญคุณ” แต่เมื่อไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เข้าไปมีบทบาทต่อการวางแผน หรือการตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรสาธารณะ เช่น ระบบการเมือง เวทีการเมืองหรือองค์กรทางธุรกิจเอกชน อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์กรเหล่านั้นให้เจริญก้าวหน้าได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะตามผลการศึกษาที่ปรากฏออกมาในเรื่อง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในพื้นที่ที่เด่นชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่อง การเลือกตั้ง

จากการศึกษาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีส่วนร่วมทางการเมืองทุกคน ตั้งแต่การเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุด และเป็นแบบอย่างในการแสดงบทบาทหรือการมีส่วนร่วม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ทางการเมืองที่ดีมาก เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองในประเทศประชาธิปไตย ซึ่งการที่มีพื้นฐานทางการเมืองการปกครองที่ดี ย่อมทำให้สามารถวางรากฐานทางการเมืองในด้านอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพไปด้วย ดังนั้น เมื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถกระทำได้อย่างนี้แล้ว หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในภาคราชการที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานการเมืองการปกครอง จึงควรนำประสิทธิภาพด้านนี้ไปใช้ดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั่วไป คือ การสนับสนุนและส่งเสริมบทบาททางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้มีบทบาทในการดำเนินการแทนหรือร่วมดำเนินการ เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จะมีความใกล้ชิดสนิทสนมและเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งวิธีการสื่อสารผ่านผู้มีความใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ หรือประชาสัมพันธ์ในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งใดก็ตาม ประชาชนหรือชาวบ้านในพื้นที่ที่ย่อมสะดวกใจที่จะเปิดเผยความคิด ทศนคติหรือปัญหาต่าง ๆ ได้ ถ้าจะให้ประชาชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีส่วนร่วมมากขึ้นนั้น ทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่เกี่ยง หรือปฏิเสธความรับผิดชอบ ความร่วมมือและสนับสนุนกันจะทำให้ปัญหาและอุปสรรคทุกอย่างคลี่คลายไปได้โดยเร็ว

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กับการวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ภายใต้ระบบอุปถัมภ์

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานสาธารณสุขขั้นมูลฐานและเน้นความเป็นกลางในการให้บริการประชาชน ซึ่งกันจะรวมไปถึงความเป็นกลางในด้านอื่น ๆ ด้วย แต่ทว่าสังคมไทยยังคงสัดตัวออกจากระบบอุปถัมภ์ไม่พ้น จึงทำให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านบางรายขาดความเป็นกลางทางการเมืองไปบ้าง ทางที่ดีภาคราชการหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรจะมีการดำเนินโครงการที่มีวัตถุประสงค์ในการรณรงค์ให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของความเป็นกลางทางการเมืองอย่างต่อเนื่องให้แก่สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เช่น การจัดโครงการอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ในการวางตัวเป็นกลางทางการเมืองของผู้มีบทบาทในสังคม หรือกลุ่มองค์กร เป็นต้น ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ได้เกิดความตระหนักว่าตนเป็นตัวแทนของภาครัฐโดยแท้จริง และควรจะมีกิจกรรมหรือโครงการการจัดการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ก่อนการเลือกตั้งและชี้แจงให้เข้าใจถึงเรื่อง สิทธิหน้าที่ ที่พึงกระทำ เพื่อจะเป็นการลดระดับความไม่เป็นกลางทางการเมืองที่อาจจะเกิดขึ้นได้บ้างไม่มากนักน้อย

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในทางการเมือง

จากการศึกษา ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่าส่วนใหญ่แล้วมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเพียงแคในระดับพื้นฐานทั่วไป จะมากหรือน้อยกว่าประชาชน ที่ไม่ได้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่บ้างก็ไม่ได้ห่างไกลกันมากนักน้อยชักรเท่าไร ซึ่งในระดับการเป็นตัวแทนของภาคราชการ นอกจากควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทงานในหน้าที่ของตนเองแล้ว ก็ควรจะเสริมสร้างความเข้าใจในทางการเมืองเพิ่มขึ้นให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อเข้าสู่กระบวนการการเป็นตัวแทนของภาคราชการแล้ว ส่วนหนึ่งก็ย่อมจะต้องเป็นเสมือนกระบอกเสียงให้แก่ภาคราชการเพื่อให้เข้าถึง และพัฒนาแนวคิดในการดำรงชีวิตเกี่ยวกับด้านอื่น ๆ ในสังคมควบคู่กันไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

แนวทางในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของอาสามัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้าน ควรจะเริ่มจากการปูพื้นฐานมาตั้งแต่ระดับเยาวชน ประชาชนทั่วไป จนถึงอาสามัครต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของคนในพื้นที่ รวมทั้งอาสามัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้าน วิธีการในการพัฒนาควรจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการเชิญประชุมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งก่อนและหลังที่มีการเลือกตั้ง เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ และแนวทางในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องชัดเจน การจัดทำประชามหมู่บ้าน เอกสารประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในวงกว้างก็ควรกระจายหรือประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ส่วนในวงแคบ ๆ ในการเข้าถึงประชาชนในทุกระดับ ก็ต้องอาศัยอาสามัครและหน่วยงานราชการในระดับ หมู่บ้าน ตำบล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่กระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้สำเร็จไปได้หรือไม่ หรือจะช้าหรือเร็ว ระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่จะบั่นทอนความเป็นกลางในการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยได้ ดังนั้น ควรกำหนดโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง อันที่จริงแล้วก็มีใช้ว่าจะปล่อยให้เป็นที่ของหน่วยงานราชการหรืออาสามัครแต่เพียงฝ่ายเดียว ที่สำคัญองค์กรภาคเอกชน และพรรคการเมือง รวมถึงนักการเมืองทุกคนที่มองเห็นประโยชน์สาธารณะของประเทศชาติเป็นหลัก ก็ควรได้รับการส่งเสริมและเผยแพร่แนวทางในการมีบทบาทได้ไม่ต่างกัน เพราะการพัฒนาประเทศชาติโดยเฉพาะด้านการเมืองการปกครองหรือการพัฒนาประชาธิปไตย เป็นเรื่องของส่วนรวมและมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าในด้านอื่น ๆ ของสังคมไทยทั้งประเทศเช่นเดียวกัน

1.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทความเป็นกลางทางการเมืองของอาสามัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้านให้ลึกซึ้งมากขึ้น เพื่อให้เกิดความตระหนักในการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง อันเป็นการปูทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองไปสู่ประชาชนทั่วไปอีกทางหนึ่ง

1.3.1 หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ เพื่อพัฒนาความคิดทางการเมืองการปกครองที่นำไปสู่การตัดสินใจทางการเมืองในแนวทางที่เหมาะสมของทั้งอาสามัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้าน และประชาชน เพื่อให้บังเกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง

1.3.2 หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลจากการขอความร่วมมือจากอาสามัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น การร่วมเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือการใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

1.3.3 หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นให้เห็นถึงประโยชน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทุกภาคส่วน ด้วยการจัดกิจกรรมเชิญชวนเยาวชน ประชาชน ภาคราชการ และภาคเอกชนมาร่วมตัวกัน เพื่อพัฒนาแนวคิดและทัศนคติทางการเมืองภายใต้หลักการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กระมล ทองธรรมชาติ, คำรง ฐานดี และคำรง ธรรมารักษ์ (2531) *หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ในสังคม ม.4 - ม.6 ช่วงชั้นที่ 4* กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
- กรรณิการ์ วัชรอนนท์ (2538) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- กาญจนาวิดี ณ จันทร์ (2553) “บทบาททางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- จิตรา พรหมชุติมา (2539) *การบริหารการปกครองกระทรวงมหาดไทย* กรุงเทพมหานคร สถาบันดำรงราชานุภาพ
- จิตรลดา ใจงาม (2547) “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางบุคลิกภาพกับการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรในการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอเมืองเชียงใหม่” สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ณัฐพิชชา บุญมา (2551) “ผู้นำสตรีกับบทบาทการเมือง : กรณีศึกษาในเขตอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บุษรา จันเจ็ก (2550) “บทบาททางการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในเขตอำเภอบางไทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ปรีชา นันทพฤกษา (2536) “บทบาททางการเมืองของผู้บริหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต
- ปิยะจักร์ พึ่งเกียรติศรี (2547) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการพัฒนาสตรี หมู่บ้าน (กพสม.) ในจังหวัดปัตตานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ปิยะมาศ อรรถอำนวย (2545) “ชนเผ่าผู้ไทยกับการมีบทบาททางการเมืองบนเทือกเขาภูพาน ระหว่างปี พ.ศ.2488 - 2523” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523) รายงานการวิจัยเรื่องข่าวสารการเมืองของคนไทย เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม เสนอต่อคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- พัทธา สายหู (2540) “ทฤษฎีบทบาทหน้าที่” ค้นคืนวันที่ 2 เมษายน 2555 จาก <http://writer.dek-d.com/plugna99/story/viewlongc.php?id=675528&chapter=108>
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์ และคณะ (2534) *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการการบริหาร Introduction to Administration* หน่วยที่ 8-15 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

- พิงพิศ การงาม (2536) “บทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของผู้ชำนาญพิเศษเฉพาะ ทางกายภาพ
ตามการรายงานของตนเอง ของหัวหน้าฝ่ายกายภาพ และหัวหน้าหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลศูนย์
กระทรวงสาธารณสุข” คืบค้นวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2554 จาก <http://thairesearch.org>
- ไพบุลย์ ช่างเรียน (2516) สารานุกรมศัพท์ทางสังคม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์พิมพ์ณศ
- ไพศาล เขาวนะ (2543) “การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอำเภอฉวางต่อการบริหารท้องถิ่น :
ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช) (2549) นโยบายเพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งชุมชน กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์เดือนตุลา
- มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช) (2550) ประชาธิปไตยท้องถิ่น : แง่คิดเกี่ยวกับนโยบาย
สาธารณะในระดับท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร อูษาการพิมพ์
- _____. (2550) เวทีนโยบายสาธารณะ เพื่อร่วมพัฒนานโยบายสนับสนุนการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้ง
จังหวัดสู่ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เดือนตุลา
- วรรณรัตน์ แพงหนู (2553) “บทบาททางการเมืองของสมาคมกลุ่มชาวไร่ไถ่เขต 7 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
- วสันต์ สุวรรณ (2547) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี
ตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วัชร ไชยสาร (2541) ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่ : พร้อมการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ
ฉบับปัจจุบันและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 กรุงเทพมหานคร นิติธรรม
- วัฒนา ศรีด่านกลาง (2548) “ความคิดเห็นต่อการวางแผนและการดำเนินงานสุขภาพดีถ้วนหน้า อย่างยั่งยืน
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วินิจ เกตุจำ และคมเพชร นัตร์สุกุล (2522) กระบวนการกลุ่ม กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- สิทธิพันธ์ พุทธหนู (2529) ทฤษฎีพัฒนาการเมือง พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สินทบ มั่นคง (2552) “บทบาททางการเมืองของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อำเภอแม่เมาะ ต่อปัญหา
ด้านสิ่งแวดล้อมในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

- สุดา ดวงพระทัย (2549) “บทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเมือง
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุพัตรา สุภาพ (2536) *สังคมวิทยา* กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- เสวนีย์ ไท่สุน (2533) “บทบาทครูอนามัยโรงเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน”
ค้นคืน วันที่ 15 มีนาคม 2554 จาก <http://thai-learning.org/thesis>
- อมรา พงศาพิชญ์ (2549) “ขบวนการประชาธิปไตยและขบวนการประชาสังคม” ใน *การปฏิรูปรัฐธรรมนูญ :
มุมมองเชิงเปรียบเทียบ ในการประชุมวิชาการครั้งที่ 8 วันที่ 3-5 พฤศจิกายน 2549 สถาบันพระปกเกล้า*
- อุดม กุมา, ดาบตำรวจ (2551) “ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อ
การมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”
สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อุดร อิ่มแมน (2540) “การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน
บ้านร่องคำหมี ตำบลคำบล อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เอกชัย ธนผลผดุงกุล (2548) “บทบาททางการเมืองของผู้เฒ่าท้องถิ่น : ศึกษากรณีอำเภอเมืองชุมพร
จังหวัดชุมพร” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยบูรพา
- Huntington, Samuel P. and Nelson, Joah M. (1975). “No Easy Choice : Political Participation”
In Developing Countries. Cambridge : Harvard University Press.
- Levinson, Daniel (1971). “Theories of Life Stages and Human Development”
Retrieved January 15, 2011 from <http://humangrowth.tripod.com/id3.html>
- McClosky, Herbert (1969). “Political Participation” *International Encyclopedia Of
the Social Science*.
- Milbrath, Lester W and Goel. (1965). *Political Participation : How and Why Do People Get
Involved in Politics* Chicago: Rand McNally.
- Robson, William A (1953). “Local Government” In *Encyclopedia of Social Science*, Vol X.
New York : The Macmillan.
- Shaw, Mavin E and Costanzo, Phillip R. (1982) *Theories of Social psychology* McGraw-Hill.
- Verba, Sidney and Nie, Norman (1978). *Participation and Political Equality*. New York :
Cambridge University Press.
- Wit, Daniel, (1961). *A Comparative Survey of Local Government and Administration*.
Bangkok : Prachandra Printing Pres.